

Čadzy

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo „Angeljček“

Štev. 8.

V Ljubljani, 1. avgusta 1903.

Leto XXXIII.

Zadnji pozdrav — vélikemu Leonu XIII.

(v Bogu zamremu dné 20. julija 1903.)

O Leon, Leon, luč z nebés,
 Je li mogoče, je li res,
 Da ni te več, da v večni mir
 Zaspal si, dobri naš pastir,
 Naš mili oče?

Ah, prazen, prazen sred viharja
 V brezkrainost plôve Petrov čoln,
 Le solz, pekočih solz, je poln —
 A brez krmarja, brez veslarja.
 Sirote smo . . . k nebesom zroči,
 Kje naša luč je v temni nôči,
 Kje naša luč, ki brez števila
 Nesrečnikom je v srca lila
 Utehe sladke in moči
 Minole dni, ki več jih ni.

O Leon, Leon, luč z nebés,
Je li mogoče, je li res,
Da ni te več, da v večni mir
Zaspal si, dobri naš pastir,
Preskrbni oče?

Pač še stoji in stala bo,
Doklèr ji Kristus skala bo,
Presveta cerkev, božji hlev,
V tem dôlu solz, zmotnjáv in rev:
A cerkev nima več ključarja,
In čeda nima več čuvarja —
Le čuj ta žalni glas zvonóv,
Kako ga spremljajo domóv . . .

O Leon, Leon, luč z nebés,
Je li mogoče, je li res,
Da ni te več, da v božji mir
Zaspal si, dobri naš pastir,
Najboljši oče?

Zaprti orel, zdaj razsul
Tvoj silni duh je trupla ječo,
V višave jasne je odplul
Nesmrtnosti uživat srečo;
Zdaj zid noben te več ne muči,
Tiara ni ti breme več,
Zdaj gledaš v žaru božje luči,
Kar peval tod si hrepeneč.

Blagóst ti, Leon, božji svat,
Prej oče nam, zdaj v Bogu brat!
Kar cerkvi božji si priboril,
Kar molil, pisal in govoril,
Kar v srečo si človeštva storil —
Povrni Bog ti tisočkrat,
Stotisočkrat!

Pomladni mrazovi.

IX.

Zjutraj je že zbudil Volbenk Jernejčka zarano. Deček je odprl oči in začudeno pogledal moža; toda kmalu je spoznal svoje stanje.

„Poklical sem te zato tako zgodaj, da boš prišel še pred najhujšo vročino domov“, mu je govoril dobri mož. „Če se odpraviš zdaj na pot, boš opoldne že na oni strani.“

Jernejček je poskočil na noge. Čutil se je zopet čilega, in mlada moč se mu je zopet razlivala po udih.

Volbenk ga je spremljal nekaj korakov, a potem se je ločil in mu voščil srečno pot. —

Jernejček je stopal sam po prašni cesti. Ob potu so stale temne smreke, in sredi njih je bilo vse tako skrivnostno-plašno. Od drevja in od rosne trave je prihajal prijeten hlad, in v tiho jutro je pel le kak samotni ptič, ki se je skrival v goščavi.

Jernejčka je obhajal neki strah, in ves plašen se je oziral na grmovje. Ko je bil še doma, je večkrat slišal, koliko roparjev se je klatilo včasih po teh gozdovih, ki se razprostirajo okrog njega. Čim bolj je hitel, tem bolj divji je postajal kraj.

Dečku so rojile po glavi vse one grozne dogodbe, katere je slišal ali bral v knjigi. Roparji z divje-razmršenimi bradami, z gorečimi pogledi so mu vstajali pred plašnimi očmi — in zdelo se mu je, da se zdajinzdaj razgrne grmovje, in plane grozovit mož nanj in ga ubije . . .

Toda, ko je videl, da je okrog vse mirno, se je potolažil nekoliko. Njegove misli so se zopet vrnile na dogodke prejšnjega dne in v duhu je preživel spet enkrat vse, kar mu je rodilo toliko trpljenja, toliko bolesti . . .

V nedeljo po kosilu se je skrivaj odstranil od Mornikove hiše. Nihče ga ni videl, ko je hitel črez polje proti Beljaku . . . A potem je zašel v velik gozd, kjer ga je vjela noč. — Ne, vse življenje ne bo pozabil te grozne in dolge noči, ko je pričakoval, kdaj ga zgrabi kaka divja zver . . . Kako goreče je molil k Bogu, naj mu pošlje angela, da ga izpelje iz strašne samote! — In čudno — med tem, ko je molil, ga je obšel naenkrat spanec in ves truden se je vlegel na mehki mah in kmalu zaspal. — Ko se je zbudil naslednje jutro, je bil prepričan, da ga je varoval angel — gorka zahvala je izpuhtela iz njegove duše proti nebu . . .

A potem je hodil po samotnih krajih, kjer ni bilo ne ene kočice, da bi bil poprosil za malo kruha. Glad ga je mučil, vrhutega pa so pripekali solnčni žarki tako, da je mislil že vsesti se na zemljo in čakati, da pride bela smrt in ga reši . . . Toda neka moč ga je gnala naprej, naprej — in opoldne je prišel do gozda in tam našel studenec, okrog katerega je bilo vse polno borovnic. Vsedel se je, napil se črne vode in bral črne jagode. Ko se je za silo okrepčal, se je napotil dalje skozi gozd; bal se je namreč,

da ga zopet ne prehití noč. Tako je hodil vse popoldne in solnce je stalo le za ped od gorá, ko je prišel do konca gozda.

Pred njegovimi očmi se je razgrnila dolinica, ki se je končala pri gorah. Skozi to dolinico se je vila cesta do gore, kjer se je razgubila v hoste; a kraj hoste je zapazil borno kočó. Črez pol ure je že dospel do nje in tam ga je sprejel gostoljubni pastír Volbenk — —

Jernejček je stopal vedno hitreje in prehodil že precejšnji del pota. Dasi mu je bilo v duši vse žalostno, ga je vendar razradostil čút, da bo kmalu doma ves srečen in vesel. Potem pa ne bo nikdar več taval po svetu, ubog in zapuščen . . .

Toda nehoté se mu je vsilila misel na neko zgodbo, ki jo je bral doma . . . Bilo je še v davnih, davnih časih, ko je stala kraj nekega gozda hiša, a sta v nji živela oče in mati vsa srečna s svojim sinkom. — Zgodilo se je pa nekoč, da se je napotil deček v gozd jagode trgat. Ko se je vrnil nazaj, ni našel več rodnega krova — le kup kadečih se razvalin je ležalo pred njim. Ne daleč odtod pa je našel očeta in mater mrtva na tleh . . . prišli so bili namreč roparji, ubili njegove starše in zažgali hišo. — Deček je jokal ob dragih truplih vso noč, a drugo jutro ju je pokopal. Potem je vzel svoje citre in odšel v tuji svet. A po potu je brenkal na strune in pel s tožečim glasom :

„Sam sem, sam — le pot moj dom,
Krov oblak, ki nosi grom . . .“

Solze so mu tekle neprenehoma po licih, a on je šel dalje, le dalje, ne vedoč, kam in zakaj — —

Jernejčku so se nehoté porosile oči, ko se je spomnil te dogodbe . . . Ali ni tudi on podoben temu dečku, ki je ravno tako taval kakor on zapuščen po svetu? Ah, da — deček ni imel več roditeljev, a on ima še mater, ima še dom, kamor more iti . . . Toda vendar — ali mu ni podoben v tem položaju, v katerem je zdaj? Nikjer daleč naokoli ni srca, da bi ga ljubilo in ga sprejelo! Raztrgan in zapuščen se klati okrog, kakor tisti deček, prav kakor tisti deček! . . .

Da bi imel zdaj citre v rokah, ravno tako bi pel kakor oni deček in ravno tako bi mu tekle solze po licih . . .

In potihoma je jel peti:

„Sam sem, sam — le pot moj dom,
Krov oblak, ki nosi grom . . .“

Solze so mu privrele iz oči — v začetku počasi, a čim dalje je pel, tem hitreje . . .

X.

Ko se je Jernejček nekoliko utolažil, je šel s hitrejšimi koraki dalje. Kraj krog njega se je bil naenkrat izpremenil. Na levi strani so še vedno stale smreke in gosto grmovje, a na desni je zrl v globok jarek — zdelo se mu je, da ne vidi nikjer dna. Tuintam je štrlela kaka s sivim mahom obrastla skala izmed grmičevja.

Dečku je postajalo nekako čudno okrog srca. — Ta skrivnosta samota, ki se širi okrog njega, ta brezdanji prepad, nad katerim se vije cesta, navda ga hipoma s tako bojznijo, da je pozabil na svojo boleost. Na novo so vstajali tisti strašni roparski obrazi pred njegovimi očmi in mu grozili z divjimi pogledi . . .

Odmaknil se je od jarka in šel po drugi strani dalje — a zaman. Vedno in vedno se je moral ozirati na jarek, ki je postajal vedno temnejši.

Cesta, ki se je dozdej vzpenjala kvišku, je postala skoraj ravna. — Jernejček je spoznal, da je prišel vrh prelaza. Toda okolica je bila vedno bolj divja. Jarek pod njim se je razširil in skoro vse grmičevje je izginilo. Le skale so strmele molče v popotnika . . .

Jernejček se je spustil v tek, da bi tem hitreje prišel iz tega groznega kraja. Za njim se je odtrgal kamen in se z glasnim ropotom kotalil črez skale v prepad . . . Deček se je prestrašil nenadnega glasú in napel vse svoje moči v naglem teku. Pot mu je kapal z obraza in težko je dihal.

Ko tako teče, kar naenkrat začuje pasje lajanje. Pospeši še bolj svoje korake — in kmalu zagleda pred sabo hišo, kjer je bila v prejšnjih časih; ko še ni vezala železnica Koroškega s Kranjskim, mitnica. Pred hišo je bil navezan na močno verigo velik, siv pes, ki je srdito lajal nad prišlecem in se skušal iznebiti teh neljubih vezi.

Deček se mu je previdno umaknil, kajti imel je velik strah pred psi, odkar ga je doma ugriznil v nogo mlinarjev sultan. — Nikjer ni bilo žive duše; le tam na trati se je paslo nekaj konj. —

Jernejček je doma večkrat slišal različna opisovanja korenskega prelaza. Iz vsega tega je sedaj posnel, da je na Poljani, da ima najtežjo pot za sabo. Obšla ga je nenavadna radost — v hipu je bil pozabljen ves strah, ves napor, ki ga je občutil prej. —

Pot navzdol je bila enolična, vsaj Jernejčku se je zdelo tako. Jarek se je jel polagoma krčiti in manjšati, in divjina je skoro popolnoma izginila. — Deček je stopal počasi, ker se mu ni nikamor mudilo. Vsedel se je k studentu, ki je izviral kraj ceste, vzel iz žepa kos kruha in sira, ki mu ga je izročil Volbenk pri slovesu.

Ko je v misli zatopljen užival to borno malico, je prišel mimo razcapan, bradat mož, katerega je deček zapazil šele takrat, ko je stal že poleg njega. Prestrašil se je tako, da mu je padel kruh in sir z rok. Prepričan je bil, da je to ropar in da je prišla njegova zadnja ura.

Toda divji neznanec se je ustavil le za nekaj trenutkov in ga vprašal s hripavim glasom nekaj, česar Jernejček ni razumel. Nazadnje je šele uvidel, da ga mož izprašuje v nemškem jeziku.

„Niks tajč“, je odgovoril nato z boječim glasom. Tujec je malo zarežal in odšel mrmraje naprej. —

Tudi nadalje se ni Jernejčku nič pripetilo. Cesta se je vila navzdol in drugega ni mogel videti, kakor oni jarek pod sabo in na levi gost smrekov gozd. Le na zahodu se je belil sivi Mangartov vrh v solnčnih žarkih.

Deček je hodil že kako uro navzdol, ko je prišel do ovinka. Še en korak — in iz mladih njegovih ust se je izvil vzklik radosti.

Pod sabo je zagledal vasico, ki mu je bila dobro znana — Podkoren. Izmed zelenja so se svetile bele hišice, in ne daleč od njih se je vila skozi zeleno polje kakor srebrn pas njegova ljuba znanka — bistra Sava . . .

Jernejčku so se svetile od veselja oči, ko je zrl na drago rodno dolino. Pogled mu je hitel dalje proti jugu, kjer so stale hiše njegove domače vasi. Svetli žarki so trepetali nad zemljo in zlatili temni zvonik farne cerkve. Na zahodu so pa žareli snežni vrhovi Razora in Prisanka, svet mir je plaval nad vasjo . . .

Od veselja in koprnenja je začel deček plakati . . .

„Kranjska gora, oh, moja Kranjska gora!“ je ponavljal na glas — in v vseh teh vzklikih je bila združena gorka radost in sladka ginjenost njegove mlade duše — —

(Konec prih.)

Ded, kako kaj kaže vreme?

I.

Dragarjev ded so vam bili čudak, da malo tacih. Že oblečeni so bili drugače kakor drugi možaki: čudno črno kapo s čopom na koncu, za vratom vedno črn robec zavezan, ob telovniku pa gumbe velike kot tolarje. Pa koliko jih je bilo teh gumbov. Drugdruglega so se tiščali, in kanovi so bili! Tako čudne glave so bile izdolbene gori, in sablje in kanoni in bogve, kaj še vse.

V njihovi sobici je bilo pa tudi človeka kar strah. Kaj vse je bilo notri! Na polici vse polno črnih, rdečeobrezanih knjig. Ljudje so rekali, da imajo Dragarjev ded „črne bukve“, „Kolomonov žegen“ in še celo „šembiljsko prerokovanje“. Imeli so jih nekako za preroka in zagovornika, pa bali so se jih tudi, češ, mi utegnejo kaj „narediti“.

Na stenah je viselo vsakovrstno orodje, in vsepolno šopov najrazličnejših posušenih cvetic in drugih rastlin. V steklenicah in stekleničicah, razstavljenih v omarici, so se pa videle najraznovrstnejše tekočine. Bili so tudi malo zdravnika za ljudi in živino.

Najbolj smo se pa čudili oni dedovi žabici, katero so imeli v široki steklenici, kamor so devali pomalo vode. Lestvico so ji napravili in ji dajali kako zelenjavo in mrčese. Kaka je bila ta žabica! No, nihče ni drugače mislil, kot to, da so jo ded zacoprani. Samo govorila ni, drugo je pa znala vse.

Ako je dedu iz rok jemala muhe in drug mrčes, ali ni to čudno? Iz svoje steklene hišice je šla in lazila po stenah in oknih. Ko so se pa ded

oglasili: rega, reg, rega, — oglasila se je tudi ona, priskakala k dedu, prilazila se jim na koleno, gori na ramo.

Seveda so babica večkrat godrnjali nad možem svojim, češ: vunkaj vrzi to nemarnost žabjo!

Pa za nikak denar bi je ne bili dali ded. Naznanjala jim je vreme. Kadar je čepela na dnu steklenice, zarita v zelenje in se je semtertja oglasila, se je bilo nadejati dežja; ako je bila pa gori vrhu lestvice, ali se tiščala gori ob gornjem robu steklenice, je bilo to dobro znamenje lepega vremena.

Uprav od žabice so imeli ded preroško slavo, kako neki bi jo bili mogli pogrešati, četudi bi imeli radi nje preslišati še toliko besedi, kakor so jih že zdaj dannadan.

II.

In vendar so prišli ob njo.

„O ti revica uboga, kdo te pa je? Rajši bi bil ob pet desetakov, kot da se je to zgodilo.“

Tam pri vratih so jo dobili zjutraj. Ali jo je kdo pohodil takisto z boso nogo, ali jo z vratmi pritisnil, ali pa je bil morda maček ali pes kaj kriv te žabje smrti? No, udati se ni hotel nihče, ko so ded cel ljub dan godrnjali in javkali, na tihem so se pa vsi muzali staremu možu, ki je kakor otrok žaloval za ničvredno žabo, ki se je vrhutega studila tudi vsem drugim.

„Fant, pojdi sem! ti bom nekaj povedal“, oglasijo se kmalu po tem dogodku Dragarjev ded na pragu.

Po pravici vam povem, nič kaj rad nisem šel, bal sem se deda.

„No, le pojdi, no!“

„Kaj bi radi?“

„Sem stopi, sem! Vidiš, ti znaš dobro plezati po drevju, tako zeleno žabo mi boš ujel, vidiš tako, ki je gori na drevju in poje: rega, rega, rega. Tam doli pod Vrankarjem v seči je gotovo, ako ne ena pa dve. Dvajsetica bo tvoja, ako mi jo prineseš.“

Dvajsetica, o ta bi mi bila všeč; toda žabo loviti, celo prijeti jo v roko, o to pa ne, nikakor!

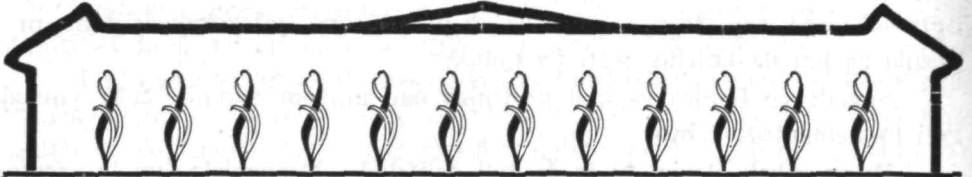
„Veste ded, za nikak denar ne primem grdobe z roko.“

„Saj ni treba z golo roko. Dobodi doma kako cunjjo in si ovij roko, pa bo dobro.“

„Tisto pa že, no pa bom.“

Ni lahko to, loviti take žabice. Verjemite mi, cel teden sem hodil nad spaka, predno sam ga ujel. Poleg sem sedel na veji, pa je nisem videl, predno ni odskočila drugam. Zelena je uprav kakor drevesni list, da je ne moreš razločiti, ako čepi na njem. Pravijo tudi, da na jesen z listjem vred porjavi in na zimo posivi.

Dobil sem jo pa naposled le. Pa šla sva oba po vejevju dol v blatni kolovoz. Kaj raztrgana in umazana srajca, kaj temnomodre lise na komolcih in na čelu! Žabico sem pa le imel in dvajsetico tudi.

Novo vodo, novo bilje so dejali Dragarjev ded v steklenico in novo žabico so spustili noter, na vrhu pa dobro zavezali s platnom. „Ta bi ušla“, so rekli.

III.

Ne dolgo potem se je ustavil pred dedovo hišo Omejšev Peter.

„Dedek, kako kaj kaže vreme, ali bo? Deteljo bi rad pokosil, pa se bojim dežja, kaj pravite, ali bo lepo vreme?“

„Stopi noter! Vidiš, to-le je moj Merkurius, veš, ta se ne zmoti.“ In vzamejo steklenico z žabo v roko. Obraz se jim razjasni, oči zablislejo, usta raztegnejo v vesel nasmeh in cela vrsta zob se prikaže.

„O, bo, bo, le kar kosi brez skrbi, se lahko zaneseš.“

Peter je kosil in pokosil celo njivo detelje. Drugo jutro se je nebo kaj kisko držalo, rositi je jelo in padati in padalo je dva dni.

Teden dni pozneje so polagali dedek nove cvetlice sušit tje na odprto okno. Kar zaslišijo govorjenje in pozorno poslušnejo. Kdo pa ni radoveden?

O vremenu je bil pogovor. Ni čuda, saj o košnji kmet lepega vremena najbolj potrebuje.

„No, Luka, ali bo?“

„Dragarjeve vprašaj! tam najbolj vedó.“

„Stari nič ne ve“, govoril je Peter ogorčen, „za vso njegovo vednost in umetnost, za vso njegovo ropotijo s tisto krotu povrhu ne dam počnega groša.“

„Le pomisli, zadnjič, ravno danes teden je bilo, mi je zatrdno pravil, da bo gotovo lepo vreme. Na njegovo besedo sem pokosil deteljo. Dva dni mi jo je pral dež, da sem vozil naposled praprot mesto detelje domov.“

Kdor ve, koliko je starim ljudem za čast, lahko ume, kako je bilo ob teh besedah dedu pri srcu. Kar omamljeni so bili. Ko bi jih bil kdo takrat vbodel s šivanko v srce, gotovo ne bi bili čutili. V prvem trenutku je šla voda z biljem in žabo z lestvico vred pred hišo. Skoro, da se ni tudi steklenica razdrobila pod kapom.

Veselih ni videl nihče več. Za vreme se jih nihče ni upal vprašati, da ne bi mislili, da se šali ž njimi. Tudi zdravila dedova so ljudje opustili, ker jim niso povsem zaupali več.

Mene niso mogli prav nič. Srpo so me premerili, ako sem jim prišel ponesreči pred oči, in nekoč sem jih razumel, kako so godrnjali: „Paglavec paglavi, kako žabo mi je prinesel?“

Ferdinand Gregorec.

V s a m o t i.

Skozi gozd samotен
Veterček pihlja,
Da otožni lipi
Listje trepeta.

Tudi duša moja
Vselej vztrepeta,
Ko se spomni svojcev,
Ki živé doma.

Gradiški.

Iz raznih stanóv.

(Speval Taras Vaziljev.)

Kmet.

„Kaj neki kmet razume se?“
Pogosto nam očitajo;
Z zarobljenimi hribovci
Nas karajo, nas pitajo.

A če na mestni stopim trg
In s hribov pripeljam blagá,
Takrat krog mene suče se
Pol mesta — in se mi sladká.

Pa takrat slušam jaz le cvenk,
Za drugo mi je malo mar;
Naj toži, stoka mesta pol,
Da le pri meni je denar.

Pa kaj pomaga meni cvenk,
Ko v mesto spet za davke gre,
Ko davke bi zamašil kdo,
Gospod bi bil; takó pa ne..

Dimnikar.

Sajast jaz sem kakor dimnik,
V cokljah šlabedram okrog;
Ljud takó me ogleduje,
Kot bi vrag bil ali Bog.

Deca v vasi pred menoj se
V skrivne kote skrivajo;
Matere kažó jim name,
Kadar jih umivajo ...

Vsak pogleda dlan in prste
Ter poščili dol čez nos,
Ni li kakor jaz zamazan,
Kakor jaz marogast, bos ...

Res bi bilo včasih boljše,
Da bi strgat šel ljudi,
Saj je marsikdo „umazan“,
Ko zaslužek mi deli.

II.

Izvošček.

Ni boljšega stanu na sveti
Kot je izvoščkov stan;
Na mehkem kozlu posedavam
Gosposko dan na dan.

Če pa po cestah kóga vozim,
Ne vprašam: „Kdo je to?“
Gospodek velik ali majhen,
Jaz zrem na čas samó.

Pozimi včasih res prezebam,
Pa to mi nič ne dě;
Saj vajen mraza sem, vročine,
Po noči in po dné.

Če se izljubi mi, zavrismem,
Da konj prestraši se;
Le to je dobro, da to kljuse
Nikdar ne splaši se,

Gobar.

Pasja taca, pasja goba,
To je nekaj sitnega;
Gobar biti — pa je vendar
Nekaj imenitnega.

Petdeseto leto skoraj
Jaz nabiram gobe že;
Saj ni čuda, da so dali
Mi ljudje že to ime.

Kaj me peče, če kdo reče,
Da sem gobar žive dni;
Takrat vselej le prijetne
Mi spomine obudi.

Gobe jè rad slednji človek:
Cesar, papež, knez in kralj;
Da bi naš jih cesar hotel —
Vse najlepše bi mu dal.

Pometač.

Jaz po cesti sem pisar,
Metla moje je pero;
Ž njo po cesti pišem,
Kadar je prašno.

Nekdaj res pisar sem bil,
Šole sem obiskoval;
Pa sem vse popustil
In na kol jih djal.

Tudi pometačeva
Služba najbolj nápak ni,
Res ga tró nadloge.
Pa se le živi.

Jaz ne upam, da kedaj
V službi pridem kaj naprej;
V kaj mi bo? Saj človek
Prah je prej kot slej . . .

Berač.

Brez dela moram jaz živeti —
Oho, pa ni mi nič hudó!
Samó, kadàr je malha prazna,
Takrát mi malce je težkó.

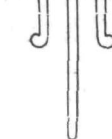
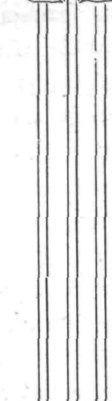
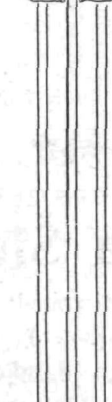
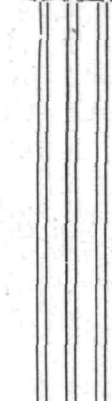
Ko bil sem še krepak mladenič,
Postopal rajši sem okrog;
A zdaj, ko delati ne morem,
Živim od dobrodelnih rok.

O malha ti beraška moja,
Le glej, da vedno polna boš!
Če ne, te izpodim iz službe,
Pa si optram rajši koš.

Jermenar.

Ko se cepci oglasijo,
Svojo robo naložim;
Ž njo po skédnjih pri mlatičih
Se prijazen oglasim.

Močnih gož in pa jermenov
Polno torbico imam;
Predno pa večer zamrkne,
Vselej robo vso prodam.

To se vidi, da mlatiči
Krepkih so in pridnih rok,
Ker jermena, gože moje
Ne raztrga vsak otrok.

Le mlatite in jermena
Trgajte odslej še bolj,
Da denarcev po vseh žepih
Vedno bom imel dovolj.

Nočni čuvaj.

Ko v miru spava naša vas,
Posréd vasi korakam jaz,
Modrujem, s sabo govorim
In v roki sabljico držim
In kadim.

Prek ram trobenta mi visi,
In v mesečini se blišči,
Da tat lahko zagleda tjo
In pravi čas zbeži v temó
Sam lahkó.

Kaj neki letal bi za njim?
Saj že tako dovolj trpim
In zrem, kako objema noč
Teh par napol razpalih koč —
Lahko noč!

Mlinar.

Bele hlače, beli jopič,
Beli črevlji in lasje:
To so mlinarjevi znaki —
Vsak otrok to zna in vé.

Zdrava jaz imam ušesa,
Pa sem vendar malo gluha;
V mlinu imam polne vreče,
Pa sem vendar vedno suha.

Mimo mene voda teče,
V mlinu žejo jaz trpim . . .
Če pa le preveč me prime,
V krčmi si jo pogasim:

Takrat pa ženica v mlinu
Žabjo pesem zaregljá . . .
Meni se pa zdi, da zopet
Prazna stopa ropotá . . .

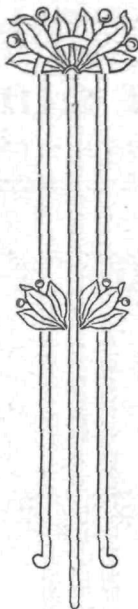
Voznik.

Skozi mesta in vasi
Vozimo vozniki,
Z biči pridno pokamo,
Mali in veliki.

Le po mestih ne pusti
Tista nam gospoda,
Ki je sitna kot komar
In mehkà ko voda.

Enkrat tam na trgu sem
Prav krepko zavrnil —
Kar na voglu prvem se
Krajec je zablislil.

„Policaj!“ Srdit nekdo
Z okna je zavpil mu;
Zgaga! Da sem mogel gor,
Bil bi vrat zavil mu!

Poštar.

Prijeten stan poštarjev je,
Lahkó sem ga vesel;
Aj, žalosten že nisem bil,
Kar torbo sem sprejel.

Kadàr v nedeljo rdeč-rumen
Grem k maši korenjak,
Za mano vse ozira se,
Kot bil bi čvrst vojak.

Poglejte čepico samó,
Kako mi pristoji!
In suknja s škrici dolgimi...
In gumbi svetli ti!

Vsakteri dan po enkrat vsaj
Osnažim vse lepó,
Pa marsikdo veruje mi,
Da čisto so zlató . . .

Klemenovega Šimna zajček.

(Povest. Spisal Juraj Pangrac.)

(Konec.)

„Le oddahni se, Jaka, pa bo!“ je rekel ter hotel oditi. Toda Jaka se oklene oglarjeve roke, proseč ga: „Ostani pri meni, ostani pri meni! Jurij, strah je v gozdu, samega zmaja sem videl. Bog vé, ni li prišel póme?“ . . .

„Kaj govoriš, kaj blebetaš, — zmaja da si videl? — Ta je pa že bosa!“

„Zmaja, zmaja, Jurij, pa še kakšnega!“

„Tak' takó!“ je dejal Jurij, ko je izvedel, kaj je fantu, ter segel po čutarico. „Ná“, je rekel, „tri požirke, ne več, ne manj, pa ti bo odleglo, pa bo strah pregnan in nikoli več se ti ne povrne!“

Jaka je ubogal in popil tri požirke vode, a strah pa le ni bil pregnan. „Jurij, ne hodi odtod, še me je strah, grozno me je strah!“

„Ali ne veš, da je strah po sredi votel, okoli kraja ga pa nič ni“, je učil oglar, pa iznova nastavljal Jaki čutarico na usta: „Še tri požirke! Ni misliti, da bi te potlej še lomil strah!“

Jaka je popil še tri požirke vode, pa tudi zdaj ga še ni popustil strah. Fant se je še tresel samega strahu in gledal proseče v Jurija, češ, ne hodi odtod, ne hodi odtod, dokler ne bo strah pregnan.

Oglar ga res ni ostavil. Ko se je že nekoliko umiril, ga vpraša: „Pa kje imaš moko?“

„Pri tisti debeli bukvi sem jo še imel in od sebe je nisem vrgel — strah jo je vzela! O, le naj jo ima, da je le mene še pustil pri življenju!“

„Cepec, kaj bo strah z moko! Meniš li, da on tudi polento cmari? — Pa klobuka tudi nimaš; ti ga je menda tudi strah odnesel, kaj?“

Jaka se potiplje za glavo. „Saj ga res nimam“, reče, „Bog ve, kje je zdaj!“

„Pa kaj si videl, da te je tako prestrašilo?“

„Jet, jet, pomagaj, pomagaj, Jurij!“ je zavpil zopet Jaka ves iz sebe, se oklenil oglarja in tiščal obraz v njegovo obleko. „Jet, jet, pomagaj, Jurij, póme gre, ker sem hudoben, pomagaj, pomagaj!“ je vpil in se križal in molil.

Stari oglar je obstal kakor okamenjen. Pipa mu pade iz ust. Mimo kope je namreč nekaj švignilo, potem se pa vleklo dalje, dalje, da ni bilo tega ne konca ne kraja. In zdaj tu, zdaj tam je dvignila ta strašna reč glavo pokoncu, — kaj — glavo . . . tri, tri glave . . . In zvonilo, žvižgalo je za to rečjo . . . in nekaj rdečega se je videlo . . . menda je bil plamen, ki je švigal iz gobca tej reči . . . Moj Bog, moj Bog, to je bil tisti zmaj, ki ga je Jaka že preje videl — — —

VII. Lovci gredó nad zmaja.

Še tisti dan je govorilo staro in mlado v Zabukovci: „V bukovju je strah, v bukovju je zmaj, sam slepi Jurij ga je videl, sam slepi Jurij!“

Kar je bilo lahkovernega sveta v vasi, je verjelo govorici o zmaju, drugi seveda ne.

„Béžite, béžite! Hudoben človek, to je strah, kaj družega pa ne“, je modroval teh eden.

„Je res taka“, je prikimal drugi, „hudoben človek pa slaba vest, to sta dva strahova, drugih ni, drugih ne poznamo! Kaj ni res tako?“ —

„Res, res!“ so mu pritrjevali. „Družega strahu ni, in če bi ga prav slepi Jurij videl, tak' ne!“

Lahkoverni svet pa je drugače govoril. „Tri glave ima zmaj. Ogenj mu šviga iz žrela. Žvižga, kakor sam Bogmevaruj iz pekla.“

Ni se čuditi, da so se otrokom, ko so slišali odrasle tako govoriti, ježili lasje! Zdaj ni bilo treba svariti otrok, naj ne postopajo po vasi, saj so se že itak najraje tiščali za materino krilo. — Pa tudi odrasle je izpreletavala zôna, zlasti še, ko ni bilo spraviti drugi dan Dondarjevega Jaka h kopam. „Nekaj bo“, so menili ti, „nekaj bo, čeprav ne ravno zmaj.“ In rekli so: „Čemu so nam pa lovci v vasi, da bi ne šli nádenj, nad to reč v gozdu! Saj zmaj ni; kvečjemu kakov volk ali lisica, ali pa celo samo zajec!“ — O, da so vedeli, da samo zajec, samo Klemenovega Šimna zajec, ki mu je ušel iz hleva! — — —

„Saj pa tudi gremo“, so se odzvali trije pogumni lovci iz vasi, „saj pa tudi gremo! Samega peklenščka se ne bojimo, kadar nosimo nabasane puške na ramah, pa bi se zbal take kukavice? Alô, alô! Pojdimo, pobijmo, kar straši!“

Ljudje so se tolažili, meneč: „Zdaj pa mora pasti strah! Pest svinca pod rebra, ni spaka, da bi se ne zgrudil sam medved kosmatinec, ali kar že straši po bukovju.“

Prišedši v gozd, so rekli lovci: „Raziti se moramo, da nam ne uide strah, zmaj, da ga zajamemo. Ne bilo bi lepo, če pridemo praznih rok domov, brez zmaja.“

In razkropili so se.

Starejši jo je mahnil naravnost proti oglarjevi koči. „Če ne bo sile, me nikar ne kličita“, je še naročal. „Kadar pa začujeta tri strele, tedaj pa pridita na lice mesta; kajti vedita, takrat bo ležal zmaj pod mojimi nogami z ubitimi črepinjami.“

„Ha, pogumen si, tovariš“, je rekel mlajši lovec, ter krenil dvajset korakov v stran.

„Pa poslušajta mene: Kadar počita dva strela, tedaj vedita, da se lasá vajin tovariš z zmajem, tedaj prihitita na pomoč!“

Najmlajši pa, ki je ostal na mestu, je rekel: „Jaz pa počakam tukaj, da ga pobijem, če vama uide. Toda vedita, kadar počí prvi strel, bom že v nevarnosti, zato mi prihitita, pritecita pomagat.“

Ko se oddaljijo za tri streljaje vsaksebi, začne iti starejšemu lovcu po glavi: „Kaj spaka, če bi res kaj bilo, če bi res bil zmaj! Če se mu odstrelí ena glava, mu v hipu zraste druga, in če se mu še ta odbije, zraste mu tretja, četrta... tako sem slišal praviti stare ljudi; jêh, jaz pa še toliko krogel! nimam, da bi vzel zmaju vse glave!... Z bikom se ni dobro bôsti, pravijo, kaj še z zmajem! Najrajše bi jo domov popihal! Saj kaj pa tudi pomaga: če zmaj straši, kaj tacega tako ne pobijem; če pa zmajà ni, pa ni sile, da bi hodil nadenj. Kar domov jo bom pobral, ali pa h Klemenu na polič vina!“

Tako je šlo torej starejšemu lovcu po glavi. Zdajci zavpije mlajši lovec, ki je stikal za zmajem po rebri: „He—hej, si še živ?“ — Starejši lovec se razveseli tega vprašanja. „Jô — jô!“ zavpije nazaj, „pa doli pridi, da se prepričaš, da sem še!“

Mlajši se ni obotavljal. Na besedo je ubogal. „Saj bi ne prišel“, se je opravičeval, „saj bi ne prišel, ko bi me ne tiščalo tako zelo v želodcu; kakor da bi žrebelj požrl, ti rečem, tako me tišči.“

„Ni boljšega, ni boljšega za pokvarjen želodec od dobre kapljice rujnega vinca“, je učil starejši. „Če ti je prav“, je rekel, „pa stopiva naglo; v dobri pol uri sva v vasi in pri Klemenovih ga izpijeva par poličev na tvoje zdravje. Viš, zdravje je boljše ko denar; zanje je treba skrbeti. Kaj bi iztikala za zmajem, ko ga ni!“

„Saj res, h Klemenovim pojdiva! V mraku se vrneva v našo vas in bova že kaj povedala Zabukovčanom, da se pomirijo.“

Zgovorjeno, storjeno!

Mesto zmaja v gozdu sta preganjala ta dva rajši dobro vince v vasi pri Klemenovih.

— Najmlajši lovec je pa dolgo čakal na svojem mestu, a zastonj, zmaja ni bilo. „Ne bo nič, zmaj ne bo mene iskal, moram jaz njega!“ je rekel slednjič in jo vprasn timer dalje v goščo. A komaj stori tri korake, ko se začuje neko tanko cvilenje in bevskanje. Lovec se ustavi. „Zdaj velja pogum; kar je, je“, reče in komaj utegne napeti puško, ko zagleda zajca, ki je drvil v smrt, naravnost lovcu nasproti.

Lovec pomeri. „Bumf!“ počti puška, in zajec se zvrne. „Ta je že naš, le škoda, da že ne leži strt na tleh zmaj“, zavpije in steče pónj. A nemalo se začudi, ko vidi, da ima zajec lep rdeč trak za vratom, na traku pa zvonček. V hipu mu šine misel v glavo: „Pa ne, da bi bil to tisti strah . . . tisti zmaj!“ . . .

Čudnega zajca optri na ramo. Kakor preroven nastopi pogumno pot za prvima lovcema, držeč s krogeljo nabasano puško vedno pred seboj „zaradi varnosti, zaradi varnosti, ko bi se le še kaka ‚kukavica‘ skrivala v gozdu.“ — — —

VIII. Konec.

Pri Klemenovih kakor sploh v vasi dotlej še ničesar niso čuli o strahu, o zmaju, ki straši v zabukovških gozdih. Ni se tedaj čuditi, da so z veliko pozornostjo poslušali lovca govoriti o tem strahu. Kar se vrata odpró in najmlajši lovec stopi s „strahom“ na rami v hišo. Ta je namreč šel za tovarišema, a ker ju ni dobil v gozdu, dasi ju je klical in jima žvižgal na prste, ni hotel „prazne poti“ delati nazaj čez gozd, ampak jo je rajši zavil gor v vas h Klemenovim na kozarec vina.

„Vama nisem pravil“, je dejal, „da ga bom jaz pričakal, da ga bom jaz pobil zmaja? — Lejte, ljudje božji, to-le je strašilo, to-le je zmaj!“

Ob teh besedah vrže zajca z rdečim trakom in zvoncem za vratom sredi hiše na tla. „To-le je toraj strašilo! To-le je toraj tisti zmaj! Kar sram me je, da sem šel nad tak strah; kar sram me je, pa še prav zares!“

Klemenovka je hitela vun. „Šimen, Šimen, Šimen!“ je klicala. „Šimen, zajca so ti prinesli, v hiši na tleh leži!“

Šimna pa ni bilo doma, bil je pri starem kovaču.

„Boter kovačev, ne bodite hudi“, je prosil skesano. „Tam za brdom sem bil, zajca sem iskal“, je pravil. „Kar pride mimo lovec iz Zabukovce. Jejhata, z njegovega hrbeta je visel moj zajček, pomislite, moj zajček z zvoncem za vratom! — — — ‚Jeh, jeh, kaj ste storili, sem zavpil, zajca ste mi pobili, sem zavpil. Dajte mi nazaj, dajte mi nazaj mojega zajčka! Ušel mi je‘ . . . A lovec se ni zmenil za moje besede, odhitel je dalje. Jaz pa sem ostal sam v svoji žalosti. Ušel mi je, sem rekel, ušel mi je, sem rekel, pa sem mislil, da ga ima Groga, da ga ima Vaš Groga‘ . . . Nekaj mi je reklo: ‚Skoči h Kovačevim, povej, kako je, in prosi jih odpuščanja!‘ — Jaz sem skočil . . . in zdaj sem tukaj, kovačev boter . . . in prosim odpuščanja“ — — —

„G-hm!“ je zakašljajal tedaj stari kovač. „G-hm!“ je zakašljajal, pomolil Šimnu obe roki in rekel: „Ali zdaj veš, da sta ti moji zdelani in umazani

roki pošteni, pošteni kot zlata tehtnica? Viš, in tak mora biti tudi naš Grog, pošten kot zlata tehtnica! Ali zdaj veš to, Šimen Klemenov?*

„Zdaj vem!“ je rekel Šimen skesano. „Zdaj vem, pa tudi preje sem vedel, samo zajčka sem imel tako rad, da mi je še sedaj hudo po njem“, je rekel in potegnil z rokavom preko oči . . .

* * *

„Saj sem rekel, saj sem rekel, da je strah po sredi votel, ob straneh ga pa nič ni“, se je namuznil ob neki priliki slepi oglar Jurij strahopetnemu svojemu pomočniku Dondarjevemu Jaki. — Jaka je pogledal v stran in molčal; bržčas ga je bilo sram . . . A tudi oni lahkoverneži iz vasi, ki so vedeli toliko povedati o zmaju, bi bili brez dvoma pogledali v stran in molčali, ko bi jih bil Jurij spomnil na tisti strah . . .

Listje in cvetje.

Vprašanja in odgovori.

Kaj pomeni beseda jubilej?

Jubilej pomeni veselo svečanost, s katero se obhaja čez 25, 50, 60, 100 let spomin katerega dogodka, ki je posebno imeniten za posamezno osebo ali pa družbo. Beseda jubilej se izvaja iz hebrejske besede „jabol“, rog, s katerim se trobi, ker so pri Izraelcih po vsej deželi s trombami naznanjali prihod 50. leta, leta svobode in radosti.

Odgonetka zastavice v št. 7.

Mir — sir — vir — pir — tir — žir.

Prav so uganili: Samša Poldi, Sandka in Vidi v Ilir. Bistrici; Verdovac Ana, Cmak Mar., Rovšnik M., Omladič Mar., Strajanšek Mar., Kronavšek Mar., Grah Antonija, Babič Mar., Srdanar Mar., Zavolovšek Mar., Turnšek Mar., Čremušnik Mar., Šporn Roza, Elero Ant., učenke II. razreda v Braslovčah; Šavnik Anica, učenka v Kranju; Sluga Pavla, Šporn Eliz., Travner Franca, Perger Ana in Terezija, Pretner Mar., Vodovnik Antonija, Pirč Pavla, Plaskan Mar., učenke v Braslovčah; Ušeničnik Mici, Čušnovar Tončka, Dolenc Angelca, učenke III. b razreda vnanje uršul. šole v Ljubljani; Gregorc Lojzika, učenka v Novem mestu; Pečevnik Franc, Bošnjak Janez, Brložnik Franc, Rojnik Vinko, Pretner Janez, Turnšek Anton, Zajc Jožek, Rudl Janez, Kronovšek Alojzij, Pšakar Ciril, Sterže Alojzij, učenci v Braslovčah; Kokalj Ferd., učenec III. razr. v Trzinu; Scheligo Irma, nadučiteljeva hčerka pri Sveti Jederti nad Laškem; Pušinjak Milka in Stanko, učenca na Cventu; Perc Stanko, učenec V. razr. okoliške šole v Celju; Lasbacher Gizela, Krajnc Micika, Gnus Miroslava, učenke v pripravnici pri čiš. šolskih sestrah v Mariboru; Krajnc Alojzija, učenka VI. razreda II. oddelka, Podpečan Hedviga, Rola Alojzija, učenci

IV. razr. pri Sv. Ani na Krumbergu; Grajland Karla v Novem mestu; Fon Valentin, Zupančič Jože, učenca III. razr. v Loki pri Zidanem mostu; Svetina Ida, Fanci in Stanko, učenci v Pliberku; Zargi Ivan, učenec III. razr. v Kamniku.

Odgovor na šaljiva vprašanja št. 7.

	XX
1.	20
	810

2. Omed - levica. — 3. Novo leto.

Prav so (razun 2. vprašanja) odgovorili: Krajnc Alojzija, učenka VI. razreda, II. oddelka pri Sveti Ani na Krumbergu; Fon Valentin, Zupančič Jože, učenca v Loki pri Zid. mostu; (zadnje :) Zargi Ivan, učenec II. razr. v Kamniku.

Listnica uredništva.

Cvetko Slavin: Smo prebrali. Za letos nam nedostaje prostora. Se Vam ne zdi, da je te vrste „bitja“ zaneslo k nam največ nemško slovstvo in da niso „naše gore listi“? Zdravi! — *Zvonimir:* Čuvaj bi morda še bil. Drugo je preslabotno. — *Cvetoš:* Mal šopek smo izbrali. — *Tatjan:* Hvala lepa! Izberemo, kar bo ugajalo. — *Kompoljski:* „Težka pot“ bo imela skoro težko pot pod tisk. Fant je pač premlad za ječo. Žal, da smo morali odložiti, dasi je dušeslovno prav mično opisano. Morda kako drugače porabite? „Križ“ smo priredili. — *S. M.:* Drugo leto o sv. Alojziju. — *Ivo:* Jeseni. Zdaj je prelep čas.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.